

Wat te doen met een doodsreutel?

Nieuwe inzichten op het 17de 'World Congress of the European Association for Palliative Care' 2021



Doodsreutel is een vaak voorkomend symptoom in de laatste dagen van een palliatieve patiënt. Meer dan de helft van de palliatieve patiënten krijgt ermee te maken. Hoewel de patiënt er geen last van heeft, des te meer bezorgt het de familie en omstaanders een vorm van stress. Het geluid zou doen denken aan het stikken van een persoon. Het gaat echter om stase van mucus ter hoogte van de keel doordat de patiënt de kracht niet meer heeft om deze weg te slikken.

In de aanpak van doodsreutel zijn er veel verschillende ideeën en slechts weinig studies om deze ideeën te bewijzen.

Medicamenteuze aanpak

Op het congres van de EAPC 2021 werd de SILENCE studie voorgesteld door Jet van Esch uit Nederland. Deze studie bestond vooreerst uit een literatuurstudie naar het gebruik van anticholinergica bij patiënten met een doodsreutel. Er werden enkele RCT's gevonden en één observationele studie die geen effect konden aantonen van medicatie bij patiënten die reeds een doodsreutel hadden. Dit lijkt ook logisch gezien de medicatie vocht kan voorkomen maar aanwezig slijm niet kan wegnemen. Daarom werd in de SILENCE studie, een gerandomiseerde placebo-gecontroleerde opzet, onderzocht of preventief toegediende scopolamine een doodsreutel kan voorkomen in patiënten opgenomen in een hospice. Van de 1097 geselecteerde patiënten uit 6 verschillende hospices werd na de exclusiecriteria 175 patiënten weerhouden. De interventiegroep kreeg scopolamine toegediend om de 6 uur wanneer het stervensproces herkend werd.

De conclusies zijn verrassend. Zo was er bij de interventiegroep slechts 13% van de patiënten die een doodsreutel ontwikkelde, terwijl er in de controlegroep 27% van de patiënten een doodsreutel kreeg. Daarnaast bleken patiënten geen last te hebben van nevenwerkingen en leefden ze langer dan patiënten in de controlegroep. Hoe de herkenning van het stervensproces precies verliep was niet vastgelegd. Deze factor kan natuurlijk een invloed gehad hebben op de uitkomst van deze studie. Daarnaast is nog maar de vraag of het ethisch verantwoord is om medicatie toe te dienen aan alle palliatieve patiënten om een symptoom preventief te onderdrukken dat niet de patiënt maar wel mogelijks de omstaanders zal storen. Meer onderzoek zal nodig zijn om deze bevindingen verder te onderbouwen en om duidelijk te maken of deze aanpak algemeen gebruikt dient te worden.

Niet-medicamenteuze aanpak

In 2020 werd een CEBAM-richtlijn gepubliceerd, opgesteld door het ACHG (Academisch centrum voor huisartsgeneeskunde) onder leiding van prof. Dr. Jan De Lepeleire en dr. Mieke Vermandere. Hierin werd onder andere evidentie gezocht naar niet-medicamenteuze aanpak van doodsreutel. Hierbij wordt geadviseerd via een 'good clinical practice point' om proactief uitleg te geven aan de omstaanders over het mogelijke ontstaan van een doodsreutel bij palliatieve patiënten. Er kan overwogen worden, indien een doodsreutel aanwezig is, om de vochttoediening te beperken of te stoppen. Daarnaast kan de patiënt best in linker zijligging geplaatst worden. Daar suctie prikkeling kan veroorzaken aan de slijmvliezen die vervolgens meer slijm gaan produceren, wordt deze handeling afgeraden.

Conclusie

Uitleg geven aan familie en omstaanders bij een stervende persoon blijft de best aangewezen aanpak bij doodsreutel. Een medicamenteuze aanpak heeft geen effect indien een doodsreutel reeds aanwezig is. Recent onderzoek wijst uit dat een preventieve toediening van een anticholinergicum bij een stervende persoon mogelijks een doodsreutel kan voorkomen. Echter meer onderzoek hierrond is noodzakelijk.

Dr. Griet Verhelst

Equipe-arts De Mantel

Bronnen:

- *Harriëtte J. van Esch, MD; Effect of Prophylactic Subcutaneous Scopolamine Butylbromide on Death Rattle in Patients at the End of Life. The SILENCE Randomized Clinical Trial. JAMA. 2021;326(13):1268-1276.*
- *Prof. Dr. Jan De Lepeleire, dr. Mieke Vermandere. Evidence-based richtlijn voor palliatieve zorgen. 22/05/2020.*